

ŘECKO-BRITSKÝ SPOR O KULTURNÍ DĚDICTVÍ: DEBATA O NÁVRATU „SOCH LORDA ELGINA“ NA ATHÉNSKOU AKROPOLI

Bakalářská práce Kateřiny Matějkové se jako případová studie zabývá velmi zajímavým a uceleným tématem řeckého kulturního dědictví, jmenovitě akropolskými sochami dnes ve vlastnictví Britského muzea v Londýně a otázkou jejich případného návratu na místo původu. Práce dobře obsáhla a vystihla základní faktory dlouholeté diskuse, které se dají aplikovat nejen na řecké nároky, ale de facto všeobecně na téma kulturní paměti a jejího vytváření. Jednotlivé kapitoly se především na základě britské historiografie chronologicky věnují jak chronologickému vývoji problému, tak jeho aspektům v historickém, právním a dokonce i „morálním“ kontextu. Nutno ocenit, že si autorka i přes svůj vřelý vztah k Řecku zachovala žádoucí odstup a téma se jí podařilo zpracovat bez zbytečných emocí.

V prvním oddíle Kateřina Matějková stručně nastínila samotnou historii Parthenónu od antiky po moderní dobu a věnovala se jeho významu pro řeckou společnost. Kapitole nicméně chybí teoretická argumentace pro téma kulturního dědictví ustálená. Autorka hovoří o „myšlení Řeků“ (doslova „Akropole je v myšlení Řeků odjakživa zakotvena jako něco posvátného, a tudíž nedotknutelného.“, s. 15) a významu Parthenónu jako řeckého symbolu (kap. 1.2, s. 14-16), aniž by se zabývala otázkou kolektivní, resp. kulturní paměti, která je hojně zpracována nejen v zahraničních publikacích, ale objevuje se i v české odborné literatuře. Chybějící kontext celého problému práci v podstatě omezuje na převyprávění názorů několika britských autorů, kteří otázku navrácení antických soch zkoumali. Také počáteční odůvodnění vlastního překladu *Elgin Marbles* jako „sochy lorda Elgina“, který navíc není konsekventně dodržován („Elginovy sochy“ – viz s. 19, v názvu kap. 2.2 nebo v závěru, s. 36) nepovažuji za nejšťastnější. Sochy ve své podstatě nezahrnují vlysy, a proto se česká historiografie dodnes držela spíše souhrnného označení „mramory“, jak je používá právě například zmiňovaný Zamarovský (s. 7, pozn. 1).

Přestože si je autorka vědoma, že řecký národ – „tak jak jej známé dnes“ – vzniká teprve po vytvoření novořeckého řeckého státu (s. 30), dopouští se určitých generalizací. Mimo již zmiňované „myšlení Řeků“, je souhrnné označení „Řekové“ a „Turci“ nevhodně používáno i v jiných souvislostech (např. „údajná lhostejnost samotných Řeků“, s. 30 nebo „k záchraně [...] před necitlivým zacházením Turků“, s. 36). Jen stěží lze v době Osmanské říše 19. století hovořit o „turecké vládě“ (s. 21, 22, 36), „tureckém povědomí“ (s. 17) nebo Turecku (s. 17) či Turcích v Athénách, kteří mluvili „řecky, přičemž mnozí z nich ani neovládali turečtinu“

(s 18). Terminologicky rovněž příliš nevyhovuje označení vojvoda odvozené z anglického *voivode* (např. s. 18), používané v češtině prakticky jen v kontextu s jihoslovanskými zeměmi. Z formálního hlediska by bylo vhodné text sjednotit (uvádění stránkového rozsahu jednou jako 11-17, jindy jako 73-5; v textu čísla odkazů před/za diakritickým znaménkem; velikost písma 11/10 (pozn. 19, s. 14); psaní kapitálek – např. „Britské Muzeum“, „Sněmovna Lordů“ (s. 27) aj.). Zejména u historických údajů bych očekávala, že bude autorka na odbornou literaturu, z níž čerpala, odkazovat častěji (např. kap. 2.2, odst. 1, s. 19).

Otázku práva a právních prostředků by bylo potřeba zkoumat v intencích mezinárodněprávního výkladu. Nedocházelo by pak k paušalizaci typu „mezinárodní právo nezná promlčecí lhůtu“ (s. 24). Dále je překvapivé, že se autorka vůbec nevěnuje otázce, proč se parthenónské sochy staly předmětem zájmu řecké politické reprezentace právě v 80. letech, přestože tuto okolnost několikrát zdůrazňuje (s. 3, 7, 24, 26-27, 32, 38). V samotném závěru si Kateřina Matějková navíc klade zajímavé, ale často nové otázky, na něž sám text neodpověděl. Pro další písemné práce bych proto celkově doporučila více analýzy a méně otrockého převyprávění faktů. Požadavkům pro bakalářskou práci však text určitě odpovídá a k obhajobě jej doporučuji jako velmi dobrý.

Kateřina Králová

